

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Тыва

Управление образования администрации городского округа г. Ак-Довурака

МБОУ СОШ №1 г. Ак-Довурака

РАССМОТРЕНО

педагогическим советом
школы

Протокол №1

от «30» августа 2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам. по УВР

 Авыр-оол А.Н.

«31» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор школы

 Ооржак Б.Д.

Приказ № 417

от «01» сентября 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета

«Литературное чтение на родном языке»

для обучающихся 3 классов

г. Ак-Довурак 2023

Тайылбыр бижик

3-кү класстың «Литературлуг номчулга» эртеминге тургускан ажилчын программаны Тыва Республиканың ниити өөредилгезиниң эге школага 1- 4 класстарга тыва дыл болгаш номчулга талазы-биле күрүне стандарттарынга дүүштүр, 2011 чылдың Э. Д. Ондарның 2- 4 класстарга номчулга программасынга болгаш 2013 чылда үндүргени 3-кү класстарның Л.С.Кара-оолдуң «Литературлуг номчулга» номунга даянып тургускан. Бо ажилчын программа эге школаның Федералдыг күрүне стандарттарының сорулгаларын чедип алырынче утланган.

Номчулгага чылда 34 шак көрдүнүп турар, неделяда 1 шакка санаттынган. Класстан дашкаар номчулганы 1 улдуңда-ла 1 шак кылдыр киирген

Номчулгага болгаш чугаа сайзырадылгазынга өөреникчилерниң билир ужурлуг кол билиглери, мергежилдери болгаш чаңчылдары

3-кү классты доозуп тургаш, өөреникчилер дараазында чүүлдерни шиңгээдиپ алган турар.

Номчулганын чаңчылдары:

2-ги класска алган билиглерин улам ханыладыр болгаш быжыглаар.

Утка болгаш дыл-домааның талазы-биле чедингир сөзүглелди пауза, интонация болгаш номчулганың темпизин барымдаалап шын, медреселдиг, аяанныг номчууру. Номчулга үезинде нарын сөстөрни, ылаңгыя кылыг сөстөрүн, чүве аттарын, утка талазы-биле тудуш холбаалыг сөстөрни (чүве ады – биле эдеренчи, демдек ады – биле чүве адынын каттышканы) бот – боттарындан адырбайн, тудуштуруп номчууру. Сөзүглелде чугула утка илередир сөстү ылгап билири. Баштай иштинде номчааш, оон соонда аяанныг, ыткыр номчууру. Диалогту аяанныг рольдап номчууру. Иштинде оожум болгаш шилилгелиг номчулганың аргаларын шиңгээдип алганы. Номчулганың темпизин сагып шыдаары. Таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени 1 минутада 65-70 хире сөс.

Сөзүглел-биле ажил. Сөзүглелдин кезектерин чогаалда болуушкуннарның дес дараалашкаан болгаш утка талазы-биле харылзааларын тодарадып билир.

Улуг эвес сөзүглелди аңгы-аңгы кезектерге чарып, кезек бүрүзүнге ат (эге) чогаадыры; башкының дузазы-биле сөзүглелдин планын тургузары.

Номчаан чүүлүнүн утказын делгередир болгаш кысказы-биле допчулап чугаалаары. Чогаалдың кол бодалын илередип, боттарының сөстери-биле ону бадыткаары. Чогаалдың киржикчилеринин чугаазын барымдаалап, оларга үнелел бээри.

Болуушкуннун чылдагаанын тайылбырлап шыдаары. Хайгаараан, көргөн-билген чүүлдеринин дугайында, башкының дузазы-биле сайгарган чуруктарга хамаарыштыр кыска чугаалар тургузары.

Делгеренгей болгаш кыска план езуугаар номчаан чүүлүнүн утказын дес-дараалаштыр үшкү арындан чугаалап билири. Сөзүглелде билидинмес болгаш чаа сөстөрни, сөстүн чамдык уран аргаларын боттарының билир шаа-биле тайылбырлап шыдаары.

Чогаалдың кол темазынга, кол утказынга, идеязынга хамаарышкан монологтарны (үзүндүлөр, абзацтар) дыңналдыр номчууру, доктаадып алыры. Чогаалдың маадырларының бирээзинин өмүнээзинден делгеренгей азы допчу чугаа кылып билири. Аас чогаалдарының болгаш чечен чогаалдың хевирлери-биле (жанрлар) практиктиг таныжылга. Басня, ооң онзагай талазы.

3 -кү класстың өөреникчилеринин шиңгээдип алыр билиглери:

- медреселдиги-биле шын номчуп, бижип болгаш чугаалаарынга өөренир;
- төрөөн дыл болгаш литература талазы-биле эге билиглерни алыр;
- ном ажыглаарынга чаңчыгар болгаш дылга сонуургалы, номчулгага болгаш билиглерже чүткүлү хайныгар;
- мораль болгаш эстетика талазы-биле кижизитинер;

- өөренип турар чүүлдерин сайгарып, бөлүктөп, деңнеп, түңнеп билиринге, оларның иштинден кол болгаш чугула чүүлдерни тып, тайылбырлаарыңга чаңчыгар.

3- кү классты доозуп тура номчулга программанын шингээдиң алганының планнаттыңган түңнелдери

Өөреникчилер чүнү билир ужурлуғул:

- өөрөдилгениң чедишкинниң болурунун чылдагаанын тып билири;
- бодунун ажылын түңнеп, үнелеп билири;
- бодунун төрөөн чуртунга болгаш чонунга, оон амыдырал-чуртталгазының хамаарылгазын шингээдиң алыры;
- өске чоннарның ниити мөзү-шынарының, моральдыг нормаларының талаларын билип алыры;
- бодунун-даа, өске чоннун кижилериниң кылган эки, багай талаларының уг-шиин тып билири;
- моральдыг нормаларга болгаш этиктиг негелделерге дүүштүр аажы- чаңын таарыштылары;
- өске кижилерниң сагыш-сеткилин, ишти-хөңнүн билири болгаш олар-биле кады сагыш-човаары;
- уран-чечен культура-биле таныжып тура эстетиктиг овур –хевирлерниң кижизиттинери;
- өөрөдилгеже, эртем-билигге чүткүлдүү;

Өөреникчилер чүнү билип алырыл:

- долгандыр турар бойдуска хумагалыг, камныг, ынак болуру;
- аажы- чаңы моральдыг мөзү – шынарга, ужур-чурумга чагыртыры;
- өске чоннарның хамаатыларыңга дең хамаарылгалыг болуру.

Предметтиг хевирлеттинеринин туннелдери

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билиглери:

- утка болгаш дыл-домааның талазы-биле чедингир сөзүглелди пауза, интонация болгаш номчулганың темпизин барымдаалап шын, медреселдиг, аяанныг номчууру;
- таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени 1 минутада 65 – 70 хире сөс;
- чогаалдың адынга болгаш аңаа чураан чуруктарга даянып алгаш, чогаалдың кол уткасын тодарадып билири;
- чогаалдың темазынга, кол утказынга, идеязынга хамаарышкан монологтарны (үзүндүлерни, абзацтарны) дыңналдыр номчууру, доктаадып алыры;
- сөзүглелдин кезектерин чогаалда болуушкуннарның дес-дараалашкаан болгаш утка талазы-биле харылзааларын тодарадып билири;
- улуг эвес сөзүглелди аңгы-аңгы кезектерге чарып, кезек бүрүзүнге ат (эге) чогаадыры; башкының дузазы-биле сөзүглелдин планын тургузары база сөзүглелге болгаш ооң кезектеринге хамаарышкан айтырыгларны тургузуп билири;
- номчаан чүүлүнүн уткасын делгередир болгаш кысказы-биле допчулап чугаалаары;
- уруглар библиотекасында бар номнар-биле, алфавиттиг каталог аайы-биле номнарны тып билири;
- номчаан номнарының кыска тайылбырын тургузуп билири; справочниктер, энциклопедиялар болгаш уругларнын периодиктиг журналдары- биле ажылдап билири;
- чогаалдың кол маадырларының чугаазын, чүнү кылып турарын барымдаалап оларга үнелел бээри;

Өөреникчилерниң өөренип алыр аргалары:

- номчаан чогаалынга хамаарышкан бодунун үзел-бодалын бодунун сөстери- биле аас болгаш бижимел хевирге дамчыдып билири;
- номчаан чогаалының эстетиктиг болгаш мөзү-шынар талазы-биле бодунун бодалдарын чугаалап билири;

- номчаан чогаалының кол маадырларынга болгаш чогаалды бижээн авторнуң позициязынга хамаарыштыр бодунуң үзел – бодалын бодунуң сөстери-биле аас болгаш бижимел хевирге дамчыдып билири;
- дөмей сөзүглелдерни болгаш айтырыгларга харыыларны бижимел хевирге тургузуп билири

Календарь-темалыг планнаашкын

3 класс (34шак) «Литературлуг номчулга» Л.С.Кара-оол

№	Кичээлдин темазы	Шагы	Хуну	
			План	Факт
1	Кирилде кичээл. Е.Танова Тыва черге йорээл	1		
2	Улустун аас чогаалынын биче хевирлери.	1		
3	Ооренип оорен. Аккырмаа-биле ийи. Бодалга бодааным.	1		
4	Е. Танова Ийи 2.	1		
5	Тыва улустун аас чогаалынын хевирлери	1		
6	Тыва улустун аас чогаалынын хевирлери	1		
7	Катаптаашкын кичээл.	1		
8	Э. Кечил-оол. Кайгамчыктыг картошкам. О. Сагаан-оол. Куску арыгга.	1		
9	Ч. Ондар. Кыштынтыныжы.	1		
10	Ю. Кунзегеш «Шартылаа биле кымыскаяк». Басня Ю. Кунзегеш «Ажыл».	1		
11	О Сувакпит «Арзылан биле пар». О. Сувакпит «Салааларым».	1		
12	К-Э. Кудажы «Мыйыт» С. Сурун-оол «Ууттунмас тоорук».	1		
13	М Пришвин «Алдын шынаа» С. Комбу «Чогум чул ол,уруглар?»	1		
14	С. Сурун-оол «Хек». Г. Скребицкийни-биле «Кушкаштарнын медээзи»	1		
15	М Кенин-Лопсан «Кыштын шулукчuzu» А. Пушкин «Кыш»	1		
16	М. Кенин-Лопсан «Харжыгаш».	1		
17	Л. Толстой «Ак кодан» Класстан дашкаар номчулга	1		
18	Л. Чадамба «Соок-Ирей»	1		
19	Хыналда ажыл. Частырыглар-биле ажыл. «Бистин хоорайывыста кыш»деп чуруктар делгелгези.	1		
20	М Кенин-Лопсан «Оскус ангыр».	1		
21	Ч. Кара-Куске «Хурээлелди камгаланар!» О. Сувакпит «Эмнеп алган»	1		
22	С.Пюрбю «Сагынгыр куске». С.Маршак «Угаанныг Кускежик».	1		
23	С.Пюрбю «Кажар диин». С.Пюрбю «Оптуг Чыккылаа»	1		
24	Т. Кызыл-оол «Бодаган». Т Кызыл-оол «Багай чанчыл».	1		
25	Э Кечил-оол «Шолататканым». А. Барто «Ийи алышкы».	1		
26	Бистин проективис «Ачаларывыс,акыларывыс-Ада-чурттун камгалакчылары»	1		

27	БХовенмей « Ием холу». С. Тока « Ававыс чокта».	1		
28	Э. Кечил-оол « Ава созун дыннаваска». Чогаадыг « Ава».	1		
29	О Саган-оол « Онза уе». Л.Чадамбаныы-биле « Часкы тарылга».	1		
30	« Чыраа кулун» тыва улустун тоолу. « Хам бору биле шинчээчи бору».	1		
31	« Хараган бажында дук». К.Ондар «Шашкак». С.Комбу « Сайдаяк».	1		
32	«Дуза дилээ надыг», Дагаа чуге дан бажында алгырар апарганыл?«Дээлдиген уну».	1		
33	Ч. Кара-куске « Чылгылаар мен». « Чунгу». А Шоюн «Таныжылга».	1		
34	С. Сурун-оол «Шериг-оолдун олчазы». « Чаан болгаш Моська» « Ошку биле бору».	1		